

фіктивних підприємств. Лише за суворого дотримання законних вимог, проведення системної роботи, провадження на законних підставах комплексних перевірок, реалізації програми протидії економічним злочинам, можливо дійти результату поліпшення ситуації в сфері економіки.

Впровадження досліджень різних видатних науковців в сфері протидії економічним злочинам, дозволить виділити в результаті нові профілактичні методи, заходи запобігання та методологію ліквідації економічних злочинів [3, ст. 123].

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинам в сфері економіки є дієвими лише за умови провадження їх відповідними органами державної влади в сфері захисту економіки, та за дотримання відповідного чинного законодавства котре регулює діяльність останніх органів.

Комплексні дії перераховані вище спрямовані на подолання злочинності та проведення профілактичних заходів з метою запобігання злочинним проявам. Такі дії дозволять захистити та зміцнити економіки та впровадити позитивні статистичні дані.

Список використаних джерел:

1. Голіна В.В. «Кримінологія» Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Розділ 27, стр. 129-133;
2. Розпорядження від 07.04.2003 р., № 280 Про заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю та корупцією;
3. Л.С. Сміян, Ю.В. Нікітін, «Кримінологія» Національна академія управління, м. Київ, 2010 р., стр. 123.

Хитрук Руслана Олегівна,

курсант 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ

*Науковий керівник: д.е.н., доцент, Паршин Юрій Іванович
професор кафедри фінансово-економічної безпеки ДДУВС.*

ГРАНИЧНІ ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І МЕТОДИ ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Економічна безпека – це елемент цілісної системи нації і держави, яку характеризує стан економічної системи, якому притаманна стійкість до дії екзогенних й ендогенних викликів і загроз та при якому забезпечується захист національно-державних інтересів у сфері економіки.

Слід зазначити, що основним завданням державної політики, спрямованої на забезпечення економічної безпеки держави, є впровадження системи заходів, спрямованих на забезпечення соціально-економічних інтересів суспільства та досягнення стабільності національної економіки, і особливо стійкості її фінансової складової, що зумовлено насамперед посиленням у ХХІ столітті інтеграції та консолідації фінансових ринків і формуванням глобальної фінансової системи.

Функціонування будь-якої економічної системи нерозривно пов'язане з

невизначеністю і протікає в умовах постійної дії небезпек і загроз. Розвиток – це боротьба за виживання, за якої система намагається обмежити себе від дії дестабілізуючих чинників. Разом із тим абсолютна безпека при цьому для економічної системи недосяжна. Система може тільки послабити негативну дію загроз, зменшити руйнівні наслідки кризи або, передбачивши катастрофу, здійснити спеціальні контрзаходи. Управління цим процесом визначає необхідність розроблення відповідних критеріїв і показників – індикаторів економічної безпеки та формування певної моделі розвитку [1].

На даний період важливість проблеми моніторингу економічної безпеки усвідомлюється як на регіональному, так і на державному рівнях. В Україні прийнятий перелік критеріїв і показників економічної безпеки, затверджений Кабінетом Міністрів, згідно з основними засадами економічної політики країни. При цьому склад критеріїв і показників економічної безпеки України в розрізі територій має кореспондуватися з відповідним складом критеріїв і параметрів в частині, що стосуються економіки і національних інтересів України у цілому.

Розроблена сьогодні стратегія економічної безпеки України рекомендує виділяти певні аспекти під час визначення критеріїв, що відповідають вимогам економічної безпеки національного рівня.

Ці аспекти знайшли своє відображення у багатьох роботах, присвячених усебічному аналізу та характеристиці причин і наслідків кризових ситуацій. Проте все ще немає єдиної думки із цього питання.

Наприклад, як відзначає Т. Постон, «питання про те, які змінні дійсно описують систему, деталі того, як пов'язані між собою ці змінні, майже другорядні; у нас не вийде ніякого розумного обговорення питання про те, яким гамільтоніаном слід моделювати лазер, поки ми не приймемо угоду, що «стан», суть точки комплексного гільбертового простору, в якому «спостережувані» є операторами; ніяких таких загальноприйнятих угод не існує для економічної теорії, крім як усередині шкіл, які протистоять одна одній. Дискусія перетворюється на змагання термінології» [2].

Якщо виділити схожість і відмінності систем критеріїв у різних авторів, то ми побачимо, що система критеріїв низки дослідників відображає основні напрями досліджень економічної безпеки окремих територій. Хоча у багатьох працях наводиться розширений список критеріїв, можливо, навіть надмірно широкий.

Очевидно, що для вибору оптимальних дій з управління економічною безпекою необхідно враховувати не лише названі критерії, а й усю сукупність умов та особливостей розвитку: стан об'єкта економічної безпеки, період дії загроз, напрями дії на економіку, сферу дії. Потреба в оцінці економічної безпеки диктує формування набору параметрів, що ґрунтуються на вибраній системі критеріїв. Для отримання достовірних результатів необхідно використати досить широке коло параметрів, що повністю описують поточний стан економічної системи з погляду економічної безпеки. Однак, з іншого боку, кількість параметрів не повинна перевищувати розумну кількість [3].

Це питання досліджувались також вченими Дж. Торе і Д. Некаром (США), які запропонували класифікацію індикаторів економічної безпеки. Вони поділяли чинники на дві групи: економічну і політичну. У кожній із цих груп були виділені внутрішні і зовнішні чинники. До заслуг учених можна віднести спробу виявити взаємозв'язок політичних і економічних чинників та їх вплив на безпеку. Проте для повнішої оцінки економічної безпеки, обмеження лише цими двома видами чинників не вистачає, потрібний комплексний підхід до проблеми. Так само потрібно відзначити, що виділені чинники більше підходять для характеристики економічної безпеки лише національного рівня.

Проблема моніторингу індикаторів економічної безпеки знайшла відображення й у вітчизняній літературі. Більшість робіт присвячена глибокому вивченню національного рівня. Важливою складовою при цьому є визначення порогових рівнів за прийнятими критеріями. Правильно встановлені порогові значення дають змогу достовірно аналізувати ситуацію й ефективно управляти економічною безпекою. Проте визначити порогові значення досить складно, оскільки вони залежать від низки чинників.

Широку популярність здобула критика А. Ілларіонова цих порогових значень. А. Ілларіонов зазначає, що дані, які використовувались С. Глазьєвим для розрахунків, не співпадають з офіційною статистикою, а також, що жодна сторона не відповідає усім 16 критеріям безпеки. У результаті він зробив висновок, що запропоновані критерії є «довільно» встановленими, а отже, не можуть бути застосовані на практиці [2]. Тому вважається, що порогові значення, для критеріїв економічної безпеки країни, які були запропоновані С. Глазьєвим є прикладом невдалого їх визначення [4].

Надалі різні автори намагалися в основу визначення порогових значень покласти математично обґрунтовані методи. Так, Т.Д. Ромащенко пропонує брати за порогові значення економічної безпеки країни середньозважені значення, розраховані по кожній групі індикаторів з урахуванням ранжування країн за методологією Всесвітнього банку, яка визначає три рівня – високо-, середньо- і слаборозвинені країни [5].

Для знаходження порогових значень пропонується використати методи теорії розпізнавання образів. Якщо у цій теорії зазвичай під класом розуміється сукупність об'єктів, що мають певні властивості, то у них «класи – безліч станів територій цього рівня, що мають властивість нормальності і передкризовості для іншого класу з погляду загроз економічній безпеці» [2].

Порівнюючи результати порогових значень за одним індикатором і за системою індикаторів, можна дійти висновку, що взаємозалежність векторів істотно впливає на величину порогів.

Недоліками цього підходу є, передусім, безліч накладних умов, таких як: рівна або апріорна вірогідність ціни і втрат, а також використання таких змінних, як вірогідність і вартість помилок, значення яких є невизначеними, неточними і складними в отриманні.

Варто зауважити, що запропоновані порогові рівні статичні, вони оцінюють досягнуті рівні, але не тенденції. Між тим у суспільствах, що

швидко змінюються, саме динаміка політичних, економічних і соціальних процесів є більш інформативною з позиції оцінки безпеки. Принциповим є той факт, що розглянута логіка з незначними модифікаціями покладена в основу більшості відомих конструкцій порогів економічної безпеки.

Суть іншого підходу полягає у визначенні критичних значень для основних економічних параметрів розвитку національної економіки і виявленні зон стійкості економічної системи. Для найважливіших економічних показників встановлюються порогові значення, які вказують на вірогідність безповоротних процесів в економіці і припускають необхідність оперативного втручання в економічні процеси для зміни небезпечних тенденцій, коригування обраного курсу.

Матричний підхід включає такі етапи: виділення на основі експертних оцінок визначальної частини матриці для вибраного об'єкту дії і захисту; визначення приватних показників; виділення областей матриці, що характеризують підвищену небезпеку ситуації; зменшення розмірності матриці на основі аналізу й агрегації приватних показників, обліку кореляції між різними чинниками, їх взаємного впливу; визначення оцінок приватних і агрегованих показників згідно з матрицею зменшеної розмірності та, можливо, детальнішими рівнями дроблення ситуацій небезпеки й заходів безпеки.

З вищесказаного можна зробити висновок, що сьогодні проблема економічної безпеки розглядається переважно в структурі національної безпеки, або тільки на рівні держави. Вихід хоча б одного з показників за критичний кордон трактується як порушення стійкості системи.

Одним із найпоширеніших методів є метод порівняльного аналізу і бальної оцінки. Причини його популярності полягають у простоті та відносно низькій трудомісткості. Для вирішення цього завдання пропонується спочатку визначити середньоарифметичну бальну оцінку міри кризисності кожної з виділених сфер. Потім вона зіставляється з діапазонами значень бальних оцінок міри кризисності, які відповідають тій або іншій ситуації економічної безпеки [6].

Велика кількість проведених досліджень за такої ж кількості підходів до визначення самих індикаторів та їх порогових значень свідчить і про відсутність єдиних або принаймні інтегральних поглядів на предмет визначення ефективності методів оцінки економічної безпеки держави. Під час оцінки рівня стійкості безпеки економіки варто більш глибоко враховувати рівень індикаторів та їх відповідності пороговим значенням як національної економіки, так і міжнародним стандартам.

В нинішніх умовах, коли економіка України одночасно опинилася в зоні загроз як екзогенного, так і ендегенного характеру, напрацювання інструментів оцінки і моніторингу рівня економічної захищеності повинно стати ключовим елементом політики у сфері забезпечення економічної безпеки. З упевненістю можна стверджувати, що відсутність або слабкість таких інструментів аналізу стану національної економіки зіграли не останню роль у тому, що окремі й досить вагомні загрози економічній безпеці в

українській економіці не були вчасно виявлені, а їх нинішні негативні наслідки не були упереджені.

Узагальнюючи вищевикладене, необхідно відзначити, що передумовою формування політики економічної безпеки є напрацювання методики і методології формування індикаторів економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Іващенко П.О., Дудін М.М. Пріоритетні напрямки формування економічної безпеки України. Вісник Академії правових наук України. 1997. Вип. 4. С. 136–138.
2. Шлемко В.Т., Бінько І.Ф. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : монографія. Київ: НІСД, 1997. 144 с.
3. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб. В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін. Київ : Правова єдність, 2009. 544 с.
4. Глазьев С. Основа обеспечения экономической безопасности – альтернативный реформационный курс. Российский экономический журнал. 1997. № 1–2. С. 3–19.
5. Санин А.Л. Синергетика: учеб. пособ. СПб.: Нестор, 2000. 74 с.
6. Глебкин В.В. Ритуал в советской культуре. Москва: Янус-К, 1998. 168 с.

Хованова Діана Олексіївна,

курсант 3-го курсу факультету

економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент,

Санакосв Дмитро Борисович,

завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки

факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ІНОЗЕМЦЯМИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У Кримінально процесуальному кодексі України нормативно закріплена рівність перед законом і судом. Так, в ч. 1 ст. 10 зазначено, що не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками. Водночас, ч. 2 цієї ж статті декларує, що у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом, певні категорії осіб, (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями [1].